

**Міністерство науки і освіти України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Чернігівський національний технологічний університет
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

**Збірник наукових праць
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
27-28 вересня 2019 року**

Чернігів-2019

Голова оргкомітету – Шкарлет Сергій Миколайович, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного технологічного університету

Співголова оргкомітету – Прокопенко Іван Федорович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Заступник голови оргкомітету – Маргасова Вікторія Геннадіївна, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, проректор з наукової роботи Чернігівського національного технологічного університету

Заступник голови оргкомітету – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Відповідальний секретар, координатор конференції – Зайцев Володимир Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Члени оргкомітету:

Бережна Таміла Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений працівник народної освіти України, професор кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Гончаренко Марія Степанівна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація валеологів України»;

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, в.о. директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України;

Остапенко Людмила Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету;

Левицька Надія Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Чернігівського національного технологічного університету,
протокол № 8 від 02.10.2019 року*

П 24 **Педагогіка здоров'я:** збірник наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка здоров'я» (м. Чернігів, 27-28 вересня 2019 р.). – Чернігів, 2019. – 392 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті теоретико-методологічні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язберезувального освітнього середовища; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язберезувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЕОЛОГІЇ. ПРАКТИЧНІ ШЛЯХИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Агапова В.Ю., Мальована М.П., Серeda А.В. Дослідження здорового способу життя серед студентів медичного коледжу	8
Астахова М.С. Актуальні питання підвищення кваліфікації керівників та педагогів закладу дошкільної освіти з безпеки життєдіяльності	10
Бабич В.І., Зайцев В.О. Правова відповідальність як важлива складова соціального здоров'я підлітка	13
Бережна Т.І. До питання феномену здоров'язбережувального середовища у школі здоров'я	15
Біджисєва Л.Т., Олефіренко І.В. Формування готовності до ведення здорового способу життя студентів медичного коледжу на основі компетентнісного підходу	20
Білик В.Г. Інтегративний підхід як один із чинників формування природничо-наукової компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти	23
Болотна А.С., Силіна Д.Р., Ревякіна Є.Є. Основи раціонального харчування молоді	26
Борщик Л.М., Титаренко Л.В., Савіна О.Г., Павленко О.В. Вплив батьків на формування здоров'я у дітей	28
Бугаєв А.Ф., Гончаренко М.С. Валеомедицина как фактор экологической безопасности	32
Буравель С.Д., Ерецкий В.В. Труд как источник здоровья человека	40
Ващенко О.М. Програма «Абетка харчування» як складова здоров'язбережувальної діяльності вчителя початкової школи	44
Воронина В.В., Реуцкая А.И. Профилактика нарушения зрения во время учебных занятий	47
Галій А.І. Значення психічного здоров'я для формування самоактуалізації особистості	49
Глотова Л.І. Профілактика шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань на заняттях з англійської мови в медичному коледжі Харківського національного медичного університету	52
Гончаренко М.С. Компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх учителів основ здоров'я	55
Горобей М.П., Дерябкіна Т.В., Колодяжна Т.П. Формування культури здоров'я в системі чинників самозбережувальної поведінки студентів	57
Дембіцька С.В., Кобилянський О.В. Забезпечення міжпредметної інтеграції безпеки життєдіяльності з фаховими дисциплінами у підготовці майбутніх фахівців механічної інженерії	60
Демиденко М.Д., Овсієнко В.В. Шкідливі звички та їх профілактика	63
Дехтярьова О.О., Наседкіна В.К. Особливості процесу адаптації студентів-першокурсників до навчання у закладах вищої освіти	66
Дудченко О.В., Підберезкіна Т.Є., Нейкалюк Н.Х., Кабацька О.В., Ушакова Н.О. Важливість формування духовності підлітків у Новій українській школі	69
Єрмачкова Д.О. Причини порушень репродуктивного здоров'я молоді	71

5. Розкривайте, розвивайте та підтримуйте в дітях творчі задатки (відвідування гуртків та секцій, які бажають ваші діти).

6. Прищеплюйте почуття прекрасного в усіх його проявах (природа, витвори мистецтва тощо).

7. Відвідуйте культурні заходи у своєму місті для духовного збагачення особистості дитини.

8. Сприяйте формуванню культури здоров'я та мотивації до ведення здорового способу життя (правильний режим дня, рухова активність, смачне і корисне харчування тощо).

9. Забезпечуйте Вашим дітям самореалізацію в майбутньому, де вони побудують гармонійну родину та пройдуть по життю як успішні духовні особистості.

10. Любите дитину, як найкращий дарунок життя!

Отже, формування духовності сучасних підлітків – це складний процес. Необхідно створити освітнє середовище, в якому молодому поколінню буде комфортно навчатися, а педагогам, батькам та суспільству потрібно змінюватися, розвиватися відповідно новому світогляду на процеси формування особистості сучасних підлітків.

Література

1. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>

2. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – С. 105, 106.

3. Практична філософія і Нова українська школа: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (16 травня 2019 р., м. Київ). – Київ: НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України, 2019. – С. 65, 67.

Єрмачкова Д.О.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

ПРИЧИНИ ПОРУШЕНЬ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

Безперечно, однією з заповітних мрій абсолютної більшості людей є народження дітей. Але, на жаль, пізнати радість батьківства і материнства вдається далеко не кожній подружній парі, і встановлення діагнозу безпліддя стає тяжкою особистою драмою. До того ж, значна поширеність безпліддя негативно позначається і на демографічній ситуації у країні в цілому.

Репродуктивне здоров'я як категорія громадського здоров'я є одним з основних критеріїв ефективності соціально-економічної політики держави, чинником національної безпеки. Погіршення соматичного здоров'я населення і зростання патології органів репродуктивної системи у поєднанні з несприятливою демографічною ситуацією є об'єктом

державної політики як на світовому рівні, так і в Україні, що спонукає до здійснення комплексу заходів, спрямованих на поліпшення репродуктивного здоров'я населення держави.

Сутністю державного управління охороною репродуктивного здоров'я населення є забезпечення відтворення здорових нащадків в Україні, створення державою відповідних умов для цього, підвищення соціального благополуччя населення України шляхом покращення стану його здоров'я в репродуктивній сфері. З позиції вивчення репродуктивного здоров'я як основи демографічної безпеки країни більш виправданою є оцінка рівня підсумованого репродуктивного потенціалу населення регіону стосовно молоді.

Важливим компонентом у контексті репродуктивного здоров'я як основи демографічної безпеки країни є репродуктивна поведінка – «система дій і стосунків, що сприяють народженню або відмові від народження дитини в шлюбі або поза шлюбом». Репродуктивна поведінка не зводиться до репродуктивного здоров'я, вона припускає повний репродуктивний цикл (зачаття–вагітність–пологи).

За останнє десятиріччя стан репродуктивного здоров'я населення України зазнав впливу різноманітних процесів, які спричиняють зростання захворюваності та смертності і викликають занепокоєння, оскільки не відповідають міжнародним стандартам. На сучасному етапі стан репродуктивного здоров'я нації характеризується низьким рівнем народжуваності на тлі високого рівня основних складових загрози репродукції особи – безпліддя, мертвонароджуваності, спонтанних абортів, природжених вад розвитку, материнської та малюкової смертності.

До вагомих чинників, що впливають на стан репродуктивного здоров'я молоді, слід віднести й такі психосоціальні чинники, як вільне ставлення до шлюбу; недостатній рівень загальної та репродуктивної культури населення; високий рівень штучного переривання вагітності, що (особливо у ранньому репродуктивному віці) ставить під загрозу репродуктивні можливості жінки у майбутньому; трансформацію репродуктивної поведінки, що призводить до збільшення частоти захворювань, які передаються статевим шляхом, та непланованої вагітності, яка супроводжується великою кількістю ускладнень та недостатньою психологічною та соціально-економічною підготовленістю молодих жінок до материнства і створення сім'ї. Усе це свідчить про низький рівень морально-етичних засад і санітарно-гігієнічних знань молоді, що сприяє розвитку неадекватних партнерів репродуктивної поведінки та порушення репродуктивного здоров'я в цілому.

Ситуація, що склалася, зумовлює необхідність посилення інтегрованого підходу до вирішення соціальних, поведінкових, біологічних проблем, які впливають на формування і зміцнення репродуктивного здоров'я, та впровадження сучасних медико-організаційних технологій репродуктивного здоров'я, які ґрунтуються на доказах.

Високий рівень поширеності хвороб серед дітей суттєво впливає на їхнє репродуктивне здоров'я. Особливе занепокоєння викликають все ще високі рівні поширеності хвороб ендокринної системи (99,8 на 1000 дітей у 2007 р. і 90,47 у 2011 р.), сечостатевої системи (56,9 і 55,8), крові й кровотворних органів (44,8 і 42,5), зростання поширеності хвороб кістковом'язової системи (85,5 у 2007 р. і 86,8 у 2011 р.), інфекційних і паразитарних (64,92 і 67,98), значущість яких для дитячого віку особливо велика у зв'язку з їх впливом на становлення репродуктивної функції. Найбільший сплеск гінекологічної захворюваності відзначається саме в той період, коли формується репродуктивне здоров'я майбутніх матерів.

Упродовж останніх 5 років частота розладів менструацій у дівчаток до 14 років збільшилася на 19,9% і у 2011 р становила 19,4 на 1000 дівчаток відповідного віку, у 15–17-річних – на 13,1% і 64,6 відповідно. Серед дітей і молоді все частіше зустрічаються ІПСШ. Так, у 2011 р. захворюваність на сифіліс становила 2,19 на 100 тис. дітей до 17 років, хламідіоз – 4,21, трихомоніаз – 18,9, гонококову інфекцію – 2,52. Таким чином, у дитячому і підлітковому віці можна говорити про предиктори репродуктивних розладів, тобто фактори та стани, що призводять до формування тих чи інших відхилень у системі репродукції.

Підлітки можуть помилково вважати свою поведінку, особливо якщо вона аналогічна такій у дорослих, як позбавлена якого б то не було ризику. Іноді підлітки вважають, що найпростішим способом досягнення статусу дорослих є сексуальні стосунки. Заходи з профілактики непланової вагітності передбачають недопустимість такої у дівчаток до 14 років та значне її зниження у дівчат-підлітків. Ситуація щодо вагітності та її наслідків у підлітків залишається тривожною. За даними соціологічного опитування учнів і студентів, які живуть статевим життям, у переважній більшості дівчат вагітність завершується абортom (лише у 27,7% випадків вагітність завершилась пологами)

Частка абортів серед дівчат віком 15–17 років за останні 5 років зменшилась у 1,6 разу, а у дівчаток до 14 років – на рівні 0,08 на 1000 дівчаток відповідного віку. Останніми роками все ще високим залишається рівень абортів серед дівчат Донецької, Кіровоградської, Херсонської областей і м. Севастополя та серед дівчаток до 14 років (0,2 і більше) Дніпропетровської, Київської областей та м. Севастополя.

Основне навантаження з проблем репродуктивного здоров'я припадає на жінок. Їх репродуктивний ризик проявляється на сімейному і популяційному рівнях та в цілому об'єднує всі соціальні та медичні фактори, що призводять до зниження народжуваності до погіршення здоров'я нових генерацій дітей. До найбільш вагомих чинників, які впливають на формування репродуктивного здоров'я, належить штучне переривання вагітності. Саме аборти негативно впливають на фертильність жінки, перебіг наступних вагітностей та пологів.

За даними ВООЗ, у світі близько 50% вагітностей, які наступають щоденно, – незаплановані, близько 25% – небажані, а близько 150 тис.

вагітностей закінчуються щодня абортами, що становить щорічно до 53 млн штучних абортів. До регіонів з найвищими показниками репродуктивних втрат віднесені: АР Крим, Донецька, Кіровоградська, Одеська, Рівненська, Сумська, Чернівецька області і м.Київ, що в значній мірі пояснюється їх екологічним станом. За допомогою розрахунку коефіцієнтів рангової кореляції Спірмена доведено, що одержане районування не пов'язане з показниками забезпечення лікарями акушер-гінекологами і пологовими ліжками жінок. До областей України, які мають найвищі показники репродуктивних втрат і найнижчий потенціал репродуктивного здоров'я, належать: Одеська, Кіровоградська і Сумська області.

Безумовно, знання факторів, що впливають на репродуктивне здоров'я, є першим кроком на шляху до його збереження. Інформованість та грамотне використання контрацепції попередить небажану вагітність та зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом. Своєчасна діагностика і лікування цих захворювань дозволять звести до мінімуму негативний вплив інфекційно-запальних процесів на репродуктивну функцію. Планування та ретельна підготовка майбутніх батьків до вагітності, ведення здорового способу життя, відмова від шкідливих звичок сприяють нормальному перебігу вагітності та пологів, народженню здорових дітей.

Отже, турбота про своє здоров'я, у тому числі і репродуктивне, мають стати нормою і культурою поведінки кожної людини та суспільства в цілому.

Жема С.М., Черняков В.В.

Славутицький ліцей Славутицької міської ради
Чернігівський національний технологічний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СТАВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Соціальні зміни у нашій державі потребують від кожного закладу освіти підвищення якості навчально-виховного процесу за усіма його напрямками. У сучасних умовах фізична культура постає як процес, що має забезпечити не тільки повноцінний фізичний розвиток школяра, а й педагогічну допомогу у становленні його цілісної особистості, у формуванні прагнення до здорового способу життя.

Ефективність професійної діяльності вчителя фізичної культури значною мірою залежить від наявності в нього психологічних знань та навичок. Незнання психолого-педагогічних аспектів виховання учнів нерідко призводить до значних негативних наслідків, а саме: бажаючи сформулювати впевненість та сміливість, можна сформулювати недбалість та небезпечність; виховуючи наполегливість та завзятість, можна створити умови для розвитку упертості, негативізму та інших психопатичних рис